

Helsingin hovioikeuden
toimintakertomus
vuodelta 2018

Sisällysluettelo

Presidentin katsaus	3
Lainkäyttö.....	5
Lainkäyttötyö tilastojen perusteella.....	5
Lainkäyttöosastoilla käsiteltävät asiat.....	6
Asioiden jakaantuminen käräjäoikeuksittain.....	7
Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen	7
Lainkäyttötyön seuraaminen	8
Eräitä Helsingin hovioikeuden vuonna 2018 ratkaisemia asioita	8
Lainkäytön työvälineiden kehittäminen.....	10
Osastokanslioiden toiminnan kehittäminen	11
Lainkäyttöhenkilökunnan työmäärän seuranta	11
Asessorit	11
Laadun hallinta ja kehittäminen	12
Lainkäytön yhtenäisyys	12
Koulutustoiminta.....	13
Käräjäoikeuspainotteinen laatuhanke	14
Yliopistopainotteinen laatuhanke.....	15
Tarkastustoiminta	15
Henkilöstö ja hallinto	16
Henkilöstö ja henkilöstörakenne.....	16
Talous.....	17
Johtoryhmä.....	17
Toimikunnat ja työryhmät.....	18
Työsuojaus ja työhyvinvointi	18
Yt-toiminta	19
Viestintä	19
Sivutoimiluvat ja ilmoitus sivutoimesta saadusta tulosta	19
Nimitysmenettely	20
Lausuntotoiminta.....	21
Matkat, vierailut ja tapahtumat.....	23

Presidentin katsaus

Vuosi 2018 on ollut jälleen työntäyteinen vuosi hovioikeudessa. Hovioikeutta ovat aikaisempien vuosien tapaan työllistäneet kaikenlaiset ja kaiken kokoiset asiat niin kuin toimintakertomuksesta ilmenee.

Tilastoista voidaan havaita, että pitkän laskukauden jälkeen asiamäärät ovat kääntyneet hovioikeudessa nousuun. Asioita saapui vuonna 2018 noin 10 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Tuolloin vuonna 2017 hovioikeuteen saapui itse asiassa vähemmän asioita kuin ilmeisesti vuosikymmeniin. Asioita on toimintavuoden aikana myös ratkaistu enemmän kuin edellisenä vuonna. Vuoden 2018 päättyessä ratkaisemattomia asioita oli kuitenkin selvästi edellistä vuotta enemmän (noin 18 %) eli vireillä olevien asioiden määrä on kasvanut. Kasvu on vielä normaalin vaihteluvälin rajoissa, mutta on oletettavaa, että asiamäärät tulevinakin vuosina kasvavat. Tähän vaikuttavat myös väestölliset seikat, erityisesti Uudenmaan maakunnan väestön kasvu, sekä hovioikeuspiirin laajeneminen vuoden 2019 alusta. Pidän ilmeisenä, että jatkokäsittelylupajärjestelmän (2011) ja sen laajennuksen (2016) voimaantulo ovat osaltaan olleet vähentämässä hovioikeuksien asiamääriä ja joka tapauksessa työtä. Näistä menettelyuudistuksista on kuitenkin jo otettu se hyöty, mikä niistä on saatavissa, eikä niistä saa tässä muodossa enempää kevennystä hovioikeustyöhön.

Kaiken kaikkiaan väestön lisääntyminen ja vaativa juttukanta näkyvät nimenomaan pääkaupunkiseudun yleisten tuomioistuinten työmäärässä ja ero muuhun maahan tulee vielä ajan oloon kasvamaan. Erot esimerkiksi jäsenten pääkäsittelytuntimäärässä verrattuna muihin hovioikeuksiin ovat huomiota herättävät. Huolestuneisuus henkilöstön työssä jaksamisesta ja samalla myös ratkaisutoiminnan laadusta on aiheellinen. Hovioikeus pyrkii eri tavoin kehittämään omia työmenetelmiään ja myös niin, että työn kuormittavuus voidaan ottaa huomioon työn suunnittelussa. On kuitenkin selvää, että työn suunnittelulle ja työmenetelmien kehittämiseksi ei voida asettaa liian suuria odotuksia. Lainkäyttö on ihmistyötä ja on olennaisen tärkeää, että hovioikeudella on käytössään ratkaisutoimintaan riittävät henkilöresurssit. Hovioikeus tulee jatkossakin kiinnittämään erityistä huomiota resurssiensa riittävyteen neuvotellessaan niistä oikeusministeriön ja Tuomioistuinviraston kanssa.

Vuoden 2019 alusta voimaan tullut käräjäoikeusverkostouudistus on olennaisesti muuttanut hovioikeuspiirin käräjäoikeusrakennetta. Kun vielä vuoden 2018 lopussa hovioikeuspiirissä oli kuusi käräjäoikeutta (Helsinki, Espoo, Vantaa, Tuusula, Hyvinkää ja Itä-Uusimaa), niitä on vuoden 2019 alusta enää kolme eli Helsingin, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudet. Kaikki nämä kolme käräjäoikeutta ovat valtakunnallisesti hyvin isoja ja niillä on mahdollisuudet kehittää omaa toimintaansa

entistä laadukkaammaksi. Tällä on tietysti myönteiset vaikutukset hovioikeuspiirin lainkäyttötyöhön.

Verkostouudistuksessa entinen, Turun hovioikeuspiiriin kuulunut Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus yhdistyi Espoon kärjäoikeuden kanssa. Samanaikaisesti Hyvinkään kärjäoikeuden Kanta-Hämeeseen kuuluneet kolme kuntaa siirtyivät Kanta-Hämeen kärjäoikeuteen. Vuoden 2019 alusta Helsingin hovioikeuspiirin muodostaa siten Uudenmaan maakunta ja kielellisistä syistä pieni Kymenlaakson maakuntaan kuuluva Pyhtään kunta (n. 5 500 asukasta). Kaiken kaikkiaan vuoden 2019 alusta hovioikeuspiirissä asuu lähes 1,68 miljoonaa asukasta eli noin 30 % Suomen väestöstä.

Yhdistyneet kärjäoikeudet ovat huolella ja tarmolla valmistautuneet uudistukseen. Erityisen tärkeätä on, että yhdistyneet kärjäoikeudet saavat viivytyksettä käyttöönensä koko henkilökunnalleen tarkoituksenmukaiset tilat, jotta henkilöstö pääsee täysipainoisesti keskittymään lainkäyttöön. Hovioikeus on suhtautunut verkostouudistukseen myönteisesti ja hovioikeudella on kaikki syyt uskoa, että uudistus täyttää sille asetetut tavoitteet. Hovioikeus tulee kuitenkin omalla tahollaan, erityisesti lakisääteisessä tarkastustoiminnassaan, seuraamaan kärjäoikeuksien yhdistymisen jälkeistä toimintaa ja yhdistymisen vaikutuksia kärjäoikeuksien lainkäyttöön.

Hallitus antoi odotetun esityksensä (HE 136/2018) Tuomioistuinvirastoa koskevaksi lainsäädännöksi 25.9.2018. Esitys rakentui asiaa valmistelleen toimikunnan mietinnön pohjalle. Esitystä käsiteltiin perusteellisesti lakivaliokunnassa ja perustuslakivaliokunnassa. Myös hovioikeuden edustajaa kuultiin valiokunnissa asiantuntijana. Eduskunta hyväksyi esitykseen sisältyvät lait tammikuussa 2019 varsin vähäisin muutoksin. Oikeusministeri oli jo aikaisemmin vuoden 2018 puolella päättänyt poliittisesti kiistanalaisen kysymyksen Tuomioistuinviraston sijaintipaikasta siten, että virasto sijoitetaan Vantaalle. Tämä ratkaisu olisi toiminnallisista syistä hyvin perusteltu.

Tuomioistuinvirasto aloittaa toimintansa jo vuoden 2020 alusta eikä toiminnan valmistelulle jää ennen sitä kovin paljon aikaa. Hovioikeus käy muiden tuomioistuinten tavoin vielä vuoden 2019 aikana tulosneuvottelut oikeusministeriön kanssa mutta tämän jälkeen yhteistyö alkaa uuden Tuomioistuinviraston kanssa. Aika näyttää, miten virasto kykenee vastaamaan sille asetettuihin varsin korkeisiin odotuksiin. Tässä vaiheessa voimme olla luottavaisia.

Helsingin hovioikeudessa 4.3.2019

Mikko Könkkölä
Presidentti

Lainkäyttö

Lainkäyttötyö tilastojen perusteella

Hovioikeuksiin saapuneiden asioiden määrä kääntyi vuonna 2018 pieneen nousuun sen jälkeen, kun se oli usean vuoden ajan ollut laskusuunnassa. Vuonna 2018 kaikkiin hovioikeuksiin saapui yhteensä 8 316 asiaa. Hovioikeuksissa annettujen ratkaisujen määrä (8 177) laski vuonna 2018 hieman edellisestä vuodesta (90). Antamatta olevien asioiden määrä (niin sanottu balanssi) kasvoi vuonna 2018 noin 3,6 prosenttia viime vuoden tasosta (138 asialla).

Vuonna 2018 Helsingin hovioikeuteen saapui 2 979 asiaa eli noin 10 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna (2 703). Myös hovioikeuden antamien ratkaisujen määrä (2 759) nousi vuodesta 2017 (2 629). Hovioikeudessa vuoden 2018 lopussa vireillä olevien asioiden määrä (1 660) nousi edellisvuodesta (1 406) noin 18 prosenttia.

Pääkäsittelystä ratkaistujen asioiden osuus kaikista asioista oli Helsingin hovioikeudessa kertomusvuonna 29,5 prosenttia. Osuus laski edellisestä vuodesta 2,2 prosenttiyksiköä. Asianhallintaan vuonna 2018 kirjattujen pääkäsittelyjen yhteenlaskettu tuntimäärä oli 6 100. Nousua vuoteen 2017 verrattuna oli 370 tuntia.

Hovioikeudessa on kiinnitetty huomiota huomattavaan eroon pääkäsittelytuntien määrässä eri hovioikeuksissa. Yli kahdeksan tuntia kestäneitä pääkäsittelyjä toimitettiin Itä-Suomen hovioikeudessa 36 asiassa, Rovaniemen hovioikeudessa 27 asiassa, Turun hovioikeudessa 42 asiassa ja Vaasan hovioikeudessa 21 asiassa. Helsingin hovioikeudessa toimitettujen yli kahdeksan tuntia kestäneiden pääkäsittelyiden määrä (146) muodostaa siten yli puolet kaikista hovioikeuksissa toimitetuista yli kahdeksan tunnin pääkäsittelyistä. Yli 25 tuntia kestäneitä pääkäsittelyitä toimitettiin Helsingin hovioikeudessa 30. Määrä nousi edellisvuodesta noin 30 prosenttia. Muissa hovioikeuksissa yli 25 tuntia kestäneitä pääkäsittelyitä toimitettiin yhteensä 13. Yli 50 tunnin pääkäsittelyitä Helsingin hovioikeudessa toimitettiin vuonna 2018 yhdeksässä asiassa, kun muissa hovioikeuksissa yli 50 tunnin pääkäsittelyitä toimitettiin yhteensä 5. Lisäksi Helsingin hovioikeudessa toimitettiin vuonna 2018 pääkäsittely viidessä asiassa, jossa pääkäsittelytunteja oli yli 100. Näistä kahden asian pääkäsittely oli aloitettu jo vuonna 2017, joten osa päättunneista ajoittui edellisvuoteen. Vaasan hovioikeudessa yli sadan tunnin pääkäsittelyitä toimitettiin yksi ja muissa hovioikeuksissa ei lainkaan. Pääkäsittelytuntien suurta lukumäärää ja eroa hovioikeuksien välillä on vuosittain tuotu esille myös tulosneuvotte- luissa.

Kaikista hovioikeuksiin vuonna 2018 saapuneista asioista jatkokäsittelylupajärjestelmän piiriin kuului 74,5 prosenttia. Helsingin hovioikeudessa vastaava osuus oli 71,4

prosenttia. Evätyjen lupien osuus oli Helsingin hovioikeudessa 43,6 prosenttia ja kaikissa hovioikeuksissa 46,7 prosenttia kaiken kaikkiaan.

Helsingin hovioikeudessa annettujen ratkaisujen mediaanikäsitteleyaika vuonna 2018 oli ainoastaan 4,2 kuukautta. Asioista 57,8 prosenttia ratkaistiin kuuden kuukauden aikana. Yksinkertaisempi juttukanta pystytään siis käsittelemään hovioikeudessa varsin nopeasti. Keskimääräinen käsitteleyaika oli 6,3 kuukautta. Käsitteleyajat ovat jonkin verran pidempiä kuin muissa hovioikeuksissa.

Niiden asioiden osuus, joissa käsitteleyaika on ollut vähintään vuosi, on edelleen varsin korkea (17,1 prosenttia), ja se nousi edelleen vuoteen 2017 verrattuna 2,6 prosenttiyksikköä. Vähintään vuoden ajan vireillä olleiden asioiden määrä vuoden 2018 lopussa oli 187. Kasvua vuodesta 2017 oli noin 42 prosenttia.

Vuonna 2018 hovioikeuteen saapui 1 860 rikosasiaa (62,4 prosenttia) ja 870 riita-asiaa (29,2 prosenttia). Saapuneiden asioiden yleisin nimike oli pahoinpitely (253 asiaa, joista törkeitä pahoinpitelyitä oli 53). Rikosasioissa yleisimpiä nimikkeitä olivat lisäksi huumausainerikokset, rattijuopumukset, varkaudet, ryöstöt ja raiskaukset. Muissa kuin rikosasioissa yleisimpiä asiatyyppejä olivat ulosottovalitukset, erilaiset hakemusasiat ja pakkokeinoasiat, velkomusasiat, vahingonkorvausasiat sekä työsuhdetta koskevat asiat.

Hovioikeuden antamissa ratkaisuissa käräjäoikeuden ratkaisua ei muutettu 22,7 prosentissa asioista. Käräjäoikeuden ratkaisun perusteluja ja lopputulosta muutettiin muilta kuin epäolennaisilta osin noin 26,4 prosentissa asioista. Tutkimatta jätettiin 1,1 prosenttia valituksista ja 2,9 prosenttia asioista palautettiin käräjäoikeuteen. Asianosaisten välinen sovinto vahvistettiin 2,1 prosentissa asioista.

Helsingin hovioikeuden vuonna 2018 antamista ratkaisuista 21 on julkaistu hovioikeuksien ratkaisutietokannassa Finlexissä (FHOT).

Lainkäyttöosastoilla käsiteltävät asiat

Hovioikeus toimii jakaantuneena viiteen osastoon, joista kaikki käsittelevät sekä rikos- että riita-asioita. Osastolle 5 on keskitetty laajimmat eli lähinnä ne asiat, joissa pääkäsitely käräjäoikeudessa on kestänyt vähintään 15 päivää. Osaston 5 yhteydessä toimivaan vastaanottoyksikköön on keskitetty päivystysluonteisia ja yksinkertaisia asioita. Muuten asiat on jaettu tasaisesti neljän osaston kesken kuitenkin siten, että tietyt asiaryhmät on keskitetty tietyille osastoille (rootelit).

Keskitettyjä asioita ovat ensinnäkin sellaiset asiat, joissa Helsingin hovioikeus on yksin toimivaltainen. Tällaiset asiat on hovioikeudessa jaettu yhdelle osastolle ja niitä ovat

muun muassa kansainvälistä lapsikaappausta, sotilasrikoksia, pitkäaikaisten vankien vapauttamista sekä asianajajia ja lupalakimiehiä koskevat asiat. Muita keskitettyjä asioita ovat vuokrasopimusta koskevat asiat, ulosottoasiat sekä ositus-, perintö- ja testamenttiasiat. Myös konkurssi-, yrityssaneeraus-, yksityishenkilön velkajärjestely-, osakeyhtiölaki- sekä meri- ja kuljetusoikeudelliset asiat on keskitetty tietyille osastoille.

Hovioikeudessa ratkaistiin vuonna 2018 kaksi asiaa vahvennetussa kokoonpanossa.

Hovioikeuteen saapui vuonna 2018 ruotsin kielellä käsiteltäviä asioita vain 16, mikä on 0,54 prosenttia kaikista asioista. Hovioikeuteen saapuneiden ruotsinkielisten asioiden ratkaiseminen on keskitetty hovioikeuden osastoille 2 ja 4 lukuun ottamatta tiettyjä rooteloituja asioita.

Asioiden jakaantuminen käräjäoikeuksittain

Selvästi eniten muutoksenhakemuksia Helsingin hovioikeuteen saapui Helsingin käräjäoikeudesta, 1 621 (54,4 prosenttia). Vantaan käräjäoikeudesta muutoksenhakemuksia saapui 474 (15,9 prosenttia), Espoon käräjäoikeudesta 304 (10,20 prosenttia), Tuusulan käräjäoikeudesta 200 (6,7 prosenttia), Hyvinkään käräjäoikeudesta 154 (5,2 prosenttia) ja Itä-Uudenmaan käräjäoikeudesta 95 (3,2 prosenttia). Todettakoon, että Helsingin käräjäoikeuden osuus kaikista eri hovioikeuksiin tulleista valituksista oli 19,5 prosenttia.

Hovioikeuteen saapuu asioita ratkaistavaksi myös muualta kuin käräjäoikeuksista, esimerkiksi Suomen Asianajajaliitosta. Pitkäaikaisten vankien vapauttamista koskevat asiat tulevat vireille tuomitun hakemuksella.

Muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen

Korkeimmalta oikeudelta on haettu muutosta 567 hovioikeuden vuonna 2018 antamaan ratkaisuun eli noin 21 prosenttiin kaikista hovioikeuden ratkaisuksista. Valitushakemusten ja valitusten suhteellinen osuus annettuihin ratkaisuihin on pysynyt edellisvuoden tasolla.

Korkein oikeus myönsi vuonna 2018 valitusluvan 22 Helsingin hovioikeuden ratkaisemassa asiassa. Korkein oikeus antoi vuonna 2018 kaikkiaan 92 julkaistua ennakkoratkaisua, joista 36 asiassa (39,1 %) muutoksenhakemus koski Helsingin hovioikeuden tekemää ratkaisua.

Lainkäyttötöön seuraaminen

Lainkäyttötöön tehokkaan järjestämisen edistämiseksi hovioikeus pyytää kolme kertaa vuodessa hovioikeuspiirinsä käräjäoikeuksia toimittamaan tiedot käräjäoikeuden käsiteltävänä olevista suurista jutuista ja niiden arvioidusta käsittelyajasta. Saatujen tietojen avulla mahdollistetaan laajojen asioiden etupainotteinen ja tehokas suunnittelu.

Hovioikeuden presidentti käy kolme kertaa vuodessa keskustelun osastojen johdon kanssa. Keskusteluissa selvitetään osaston työmäärää ja työn jakautumista, asioiden käsittelyvaiheet sekä mahdolliset viipymiset ja niiden syyt. Keskustelujen tarkoituksena on varmistaa osastojen asianmukainen toiminta ja asioiden viivytyksetön ratkaiseminen.

Eräitä Helsingin hovioikeuden vuonna 2018 ratkaisemia asioita

Asiassa S 17/745 oli kysymys haudan avaamisesta isyyden selvittämiseksi. Hovioikeus katsoi toisin kuin käräjäoikeus, että vaatimuksen hylkääminen oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain nojalla olisi ollut ilmeisessä ristiriidassa perustuslain ja sen 10 §:ssä turvatuksen yksityiselämän suojaa koskevan säännöksen kanssa. Koska isyyden selvittämiseen ei ollut edellytyksiä ilman DNA-näytteen ottamista, hovioikeus katsoi, että isyystutkimuksen edellyttämä oikeusgeneettinen tutkimusnäyte voitiin ottaa haudasta miehestä, ja määräsi haudan avattavaksi tutkimuksen teettämiseksi.

Hovioikeuden vahvennettu kokoonpano katsoi siviilipalveluksesta kieltäytymisestä tuomitsemisen olevan perustuslaissa kiellettyä syrjivää kohtelua Jehovan todistajiin nähden, jotka on lailla vapautettu ase- ja siviilipalveluksen suorittamisesta (R 16/738). Ratkaisu syntyi äänestyksen jälkeen (4–3). Hovioikeuden ratkaisun jälkeen hallitus on antanut esityksen (HE 139/2018), jossa Jehovan todistajien vapauttamista asevelvollisuudesta koskeva laki ehdotetaan kumottavaksi. Korkein oikeus on 13.11.2018 hylännyt syyttäjän valituslupahakemuksen asiassa viitaten eduskunnalle annettuun lakiesitykseen.

Hovioikeudessa käsiteltiin ns. puukartellia koskeva asia (S 16/2275), jossa Metsähallitus vaati vahingonkorvausta Stora Enso Oyj:ltä, Metsäliitto Osuuskunnalta ja UPM-Kymmene Oyj:ltä markkinaoikeuden 3.12.2009 toteaman Suomen raakapuumarkkinoilla vuodesta 1997 vuoteen 2004 vallinneen kilpailunrajoituksen perusteella. Hovioikeus katsoi kuten käräjäoikeus, ettei riittävä näyttö vahingon aiheutumisesta ollut se, että hintavaikutusta voitiin pitää asianosaisten esittämien analyysien perusteella mahdollisena, ja hylkäsi Metsähallituksen vahingonkorvausvaatimukset.

Törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelua koskevassa asiassa (R 17/2002) hovioikeus katsoi toisin kuin kärjäoikeus, että vastaaja oli laatinut yksityiskohtaisen suunnitelman kohdistaakseen nuoreen naiseen kuristamista ja hengityksen salpaamista sisältävän teon ja siten suunnitellut törkeän pahoinpitelyn sisältävän teon tekemistä. Hovioikeus katsoi kuitenkin, että vaikka kuristamisesta saattoi seurata uhrin kuolema, se ei ollut ollut suunnitelman päämäärä. Hovioikeus katsoi siten kärjäoikeuden tavoin, että suunnitelma ei ollut pitänyt sisällään syytteessä katsotulla tavalla uhrin tappamista. Hovioikeus tuomitsi vastaajan 2 vuoden 6 kuukauden vankeusrangaistukseen ja velvoitti tämän suorittamaan uhrille kärsimyskorvausta vaaditut 4.000 euroa.

Asiassa S 17/438 oli kysymys siitä, voitiinko valittajina olleiden palomiesten työtä pitää kokonaisuutena arvioiden samana tai samanarvoisena kuin perustason ensihoitajien työtä vai oliko palomiesten alemmalle tehtäväkohtaiselle palkalle ollut hyväksyttävä syy. Hovioikeus katsoi toisin kuin kärjäoikeus, että palomiesten ja perustason ensihoitajien työt olivat keskenään samanarvoisia ja että Espoon kaupunki oli kohdellut valittajina olleita palomiehiä tasapuolisen kohtelun velvoitteen vastaisesti maksaessaan heille alemmaa tehtäväkohtaista palkkaa kuin perustason ensihoitajille. Hovioikeudessa ei ollut kysymys valittajien oikeudesta vahingonkorvaukseen, minkä vuoksi hovioikeus määräsi, että asian käsittelyä tuli jatkaa kärjäoikeudessa.

Hovioikeus tuomitsi kunnallisvalituksen peruuttamisesta rahaa vaatineen henkilön törkeästä kiskonnasta viiden kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen ja tämän ohessa 40 päiväsakon sakkorangaistukseen sekä velvoitti tämän korvaamaan yhtiölle siltä saamansa 24.800 euroa (R 16/2720). Asiassa oli kysymys siitä, olivatko kaksi vastaajaa käyttäneet hyväksi osakeyhtiön riippuvaista asemaa vaatimalla rahaa kunnallisvalituksen peruuttamisesta kiinteistökaupan, jonka ehdoksi oli sovittu asemakaavamuutoksen tekeminen, yhteydessä. Hovioikeus katsoi toisin kuin kärjäoikeus, että yhtiö oli ollut kiskontasäännöksen tarkoittamassa riippuvaisessa asemassa. Hovioikeus katsoi näyttämättä jääneen, että toinen vastaaja olisi toiminut asiassa rikoskumppanina, ja hylkäsi syytteen tämän osalta. Kärjäoikeus oli hylännyt molemmat syytteet.

Länsimetroa koskevassa riita-asiassa (S 17/1915) hovioikeuden ratkaistavana olivat muun ohella kysymykset virheellisiin lähtötietoihin liittyvästä korvausvaatimuksesta, urakka-ajan pidentämisestä, viivästyssakosta, ylilouhintaan liittyvistä korvausvaatimuksista, eräistä lisä- ja muutostöistä ja oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta. Hovioikeus katsoi kärjäoikeuden tavoin, että YIT Rakennus Oy:n olisi tullut ammatteisena urakoitsijana osata varautua kallion heikompaan laatuun ja se kantoi näin ollen vastuun kallion laadusta johtuneista lisäkustannuksista. Hovioikeus kuitenkin katsoi, että YIT Rakennus Oy:llä oli kallion huonon laadun vuoksi oikeus saada urakka-

aikaan enemmän pidennystä kuin käräjäoikeus oli vahvistanut. Lisäksi hovioikeus vapautti YIT Rakennus Oy:n velvollisuudesta suorittaa Länsimetro Oy:lle viivästyssakkoa, muutti käräjäoikeuden ylilouhinnasta ja lisä- ja muutostöistä tuomitsemien korvausten määriä sekä velvoitti YIT Rakennus Oy:n korvaamaan osan Länsimetro Oy:n oikeudenkäyntikuluista käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa.

Asiassa S 17/2052 kysymys oli kolmen työntekijän oikeuksista ja velvollisuuksista Yleisradio Oy:n luovutettua ”Ohjelman tuotantoon liittyvän tuotannollis-teknisen liiketoiminnan” Aito Tehdas Oy:lle. Hovioikeus katsoi toisin kuin käräjäoikeus, että luovutuksessa oli kysymys työsopimuslaissa tarkoitettua liikkeen luovutuksesta ja että työntekijöillä ei siten ollut oikeutta korvaukseen työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä eikä irtisanomisajan palkasta.

Hovioikeus korotti käräjäoikeuden tuomitsemia rangaistuksia ja tuomitsi Hangon Syndalenissa 16.12.2015 pidetyssä ampumaharjoituksessa, jossa harjoitukseen osallistunut upseerioppilas menehtyi, taisteluammunnan johtajana toimineen yliluutnantin kolmen kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen ja tulitoiminnan valvojana toimineen pursimiehen 80 päiväsakkoon palvelusrikoksesta ja kuolemantuottamuksesta (SO 18/285). Hovioikeus katsoi käräjäoikeuden tavoin asiassa jääneen näyttämättä, että harjoituksen johtajana toiminut kapteeniluutnantti olisi rikkonut tai jättänyt täyttämättä palvelukseen kuuluneita velvollisuuksiaan tai palvelusta tai sotilaallista järjestystä koskevia määräyksiä, ja hylkäsi syytteet hänen osaltaan.

Hovioikeus pääosin pysytti käräjäoikeuden ratkaisun ammattiliiton puheenjohtajaa koskevassa rikosasiassa sekä puheenjohtajaa ja Ammattiliitto Pro ry:tä koskevassa vahingonkorvausasiassa (R 16/1929). Käräjäoikeus oli tuominnut ammattiliiton puheenjohtajan työriitojen sovittelusta annetun lain rikkomisesta 20 päiväsakon sakkorangaistukseen tämän määrättyä Ammattiliitto Pro ry:n puheenjohtajana eri pituisia työnseisauksia eri metsäteollisuuden alan yritysten tehtailla ja toimipaikoilla noudattamatta säädettyä kahden viikon ennakkoilmoitusaikaa. Hovioikeus toisin kuin käräjäoikeus velvoitti puheenjohtajan lisäksi korvaamaan Metsäteollisuus ry:n käräjäoikeusvaiheen oikeudenkäyntikulut.

Lainkäytön työvälineiden kehittäminen

Hovioikeus pyrkii jatkuvasti kehittämään työvälineitään ja -tapojaan lainkäytön tehokkuuden ja laadun parantamiseksi.

Osastokanslioiden toiminnan kehittäminen

Hovioikeuden presidentti asetti keväällä 2018 pysyvän työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin hovioikeuden osastokanslioiden toiminnan kehittämistä koskevan työryhmän vuonna 2017 valmistuneen selvityksen mukaisesti saattaa ajantasaiseksi hovioikeuden asianhallintajärjestelmässä käytettävät asiakirjapohjat sekä vastata jatkossa niiden ylläpidosta. Kanslioiden kehittämistyötä on jatkettu aiemman työryhmän suositusten mukaisesti.

Hovioikeuden presidentti perusti keväällä 2018 lisäksi osastokanslioiden toimintaa koordinoivan tehtävän vuoden 2018 loppuun asti. Tehtävä muutettiin pysyväksi syksyllä 2018 pidetyissä tulosneuvotteluissa. Kansliakoordinaattori huolehtii osastokanslioiden toimintatapojen kehittamisestä ja koordinoinnista sekä kehittyvän tietohallinnon tehokkaasta hyödyntämisestä kanslioiden työskentelyssä.

Lainkäyttöhenkilökunnan työmäärän seuranta

Hovioikeuden jäsenoimikunta antoi hovioikeudelle huhtikuussa 2018 kannanoton, jossa tuotiin esille jäsenten työmäärän lisääntymiseen vaikuttaneita seikkoja ja esitettiin toimenpide-ehdotuksia kohtuullisemman työmäärän saavuttamiseksi.

Hovioikeuden presidentti asetti syksyllä 2018 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin arvioida, miten tuomarin työaika istuntojen, erityisesti pääkäsittelyjen, ja muun työn kesken voidaan parhaiten jakaa ja mikä viikon tai muun ajanjakson mukaan määräytyvä pääkäsittelymäärä voidaan asettaa tavoitteeksi ottaen huomioon tuomitsemistoiminnan laatu, työn tehokkuus ja työssä jaksaminen sekä arvioida eri vaihtoehtojen vaikutuksia käsittelyaikoihin ja hovioikeudessa vireillä olevien asioiden määrän kehittymiseen ja sitä, onko hovioikeudessa tarvetta ottaa käyttöön otanta- tai pysyväisluonteinen työaikakysely todellisen työajan selvittämiseksi. Työryhmän tehtäväksi annettiin myös tehdä ehdotukset siitä, miten osastojen lainkäyttötyö tulisi suunnitella ja järjestää, jotta asetetut tavoitteet parhaiten saavutetaan, sekä siitä, miten työnteon ja työajan seurantaa tulisi kehittää työkuormittumisen ehkäisemiseksi ja toimenpiteisiin ryhtymiseksi.

Työryhmän työ jatkuu vielä vuoden 2019 aikana.

Asessorit

Hovioikeudessa otettiin käyttöön tuomioistuinjaissa omaksuttu järjestelmä, jossa tuomioistuimeen voidaan nimittää asessoreita määrääjäksi tuomariksi perehtymistä varten. Neljä ensimmäistä asessoria aloitti Helsingin hovioikeudessa 1.9.2017 ja neljä uutta asessoria 1.9.2018. Asessorit osallistuvat kaikenlaisten asioiden käsittelyyn (ei kuitenkaan käräjäoikeuden tuomareita koskevien virkarikosasioiden käsittelyyn). Asessoreille

jaettavia asioita ei jaotella asian vaikeusasteen mukaan, vaan asiat jaetaan heille hovioikeuden jakojärjestyksen mukaisesti vastaavalla tavalla kuin hovioikeudenneuvoksille. Asessorien työmäärässä on otettu huomioon koulutukseen osallistuminen sekä asioiden valmistelun vaatima aika. Asessorit valmistelevat heille jaetut asiat ilman esittelijää. Asessorit voivat toimia myös puheenjohtajana hovioikeuden pääkäsittelyissä.

Asessorit osallistuvat tuomarinkoulutuslautakunnan vahvistaman koulutusohjelman mukaisesti valtakunnalliseen asessorikoulutukseen. Kolmevuotisen koulutusohjelman ensisijaisena tavoitteena on syventää asessorin laintuntemusta ja oikeudellista osaamista sekä antaa valmiudet itsenäiseen oikeudelliseen ratkaisutoimintaan myös laajoissa ja vaikeissa asioissa. Koulutuksen tavoitteena on tukea asessoria tuomarina työskentelyn valmiuksissa. Käytännössä asessoreiden opinnot muotoutuvat henkilökohtaisen opinto-suunnitelman mukaisesti valtakunnallisia asessoreiden koulutusohjelmaan kuuluvia opintoja suorittaen. Koulutusohjelman lisäksi asessorit ovat osallistuneet myös muuhun tuomareiden täydennyskoulutussuunnitelman mukaiseen koulutukseen. Hovioikeudessa kummallekin asessorivuosisikurssille on nimetty omat tutortuomarit (kaksi tutoria/vuosikurssi), joiden tehtävänä on ohjata asessoreiden työssäoppimista sekä toimia heidän tukenaan työssä. Hovioikeus on vastannut asessoreiden työhön perehdytyksestä.

Kaiken kaikkiaan asessorijärjestelmä on toiminut hovioikeuden näkökulmasta hyvin.

Laadun hallinta ja kehittäminen

Lainkäytön yhtenäisyys

Hovioikeudessa toimii lainkäytön yhtenäisyyden seurantatoimikunta, joka seuraa osaltaan lainkäytön yhtenäisyyden toteutumista ja järjestää lainkäyttöhenkilöstölle lainkäytön iltapäiviä. Toimikunnassa on tuomareita jokaiselta lainkäyttöosastolta, asessoreja ja sihteereinä esittelijöitä. Toimikunta kokoontui kertomusvuonna viisi kertaa. Toimikunnan kokouksissa keskusteltiin säännöllisesti ajankohtaisista lainkäyttöasioista ja suunniteltiin lainkäytön iltapäivien ohjelmaa.

Toimikunta järjesti vuonna 2018 viisi lainkäyttöhenkilökunnalle suunnattua lainkäytön iltapäivää, joissa keskusteltiin alustusten pohjalta lainkäyttöön liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä. Silloin, kun käsiteltävä asia koskee myös kansliatyötä, tilaisuuteen kutsutaan lisäksi kansliahenkilökuntaa.

Koulutustoiminta

Hovioikeuden koulutustoiminta oli aktiivista vuonna 2018. Hovioikeuden koulutustoimikunnan tehtävänä on lainkäyttöhenkilökunnan koulutustarpeen seuranta, koulutusten suunnittelu ja järjestäminen sekä henkilökunnan nimeäminen hovioikeuden ulkopuolisiin koulutustilaisuuksiin.

Vuonna 2018 koulutustoimikunta järjesti lainkäyttöhenkilökunnalle viisi koulutusiltpäivää, joiden aiheina olivat prosessinjohto hovioikeudessa, oikeudenkäynnin julkisuus, oikeudenkäyntikulut ja tuomarin rooli niiden kohtuullistamisessa, rikoshyödyn menettäminen sekä työoikeus. Lisäksi järjestettiin Euroopan unionin lainsäädäntöä sekä Euroopan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä koskevaa tiedonhakukoulutusta. Koulutustoimikunta tiedotti lainkäyttöhenkilökuntaa hovioikeuden ulkopuolisista koulutuksista ja nimesi osallistujia niihin.

Lainkäyttöhenkilökunta osallistui oikeusministeriön, Helsingin käräjäoikeuden, Helsingin yliopiston, Helsingin Asianajajayhdistyksen ja muiden koulutuksen tarjoajien järjestämiin koulutuksiin.

Koulutustoimikunta toteutti syksyllä 2018 hovioikeuden ja hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien lainkäyttöhenkilökunnalle suunnatun koulutustarvekyselyn, jossa selvitettiin lainkäyttöhenkilökunnan koulutukselle asettamia toiveita, ja laati lainkäyttöhenkilökunnan koulutussuunnitelman vuodelle 2019. Koulutustoimikunnan järjestämissä koulutustilaisuuksissa ja vuoden 2019 koulutussuunnitelmassa on pyritty ottamaan huomioon toimikunnalle esitetyt toivomukset koulutusten aiheista.

Hovioikeuden vastuutuomarit lapsi-, työoikeus-, huumausainerikos-, talousrikos-, pakkokeino- sekä ihmiskauppa- ja seksuaalirikosasioissa jatkoivat yhteistoimintaa hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien vastuutuomareiden kanssa. Hovioikeuspiirin pakkokeinoasioiden vastuutuomarit kokoontuivat kahdesti. Työoikeuden vastuutuomarin vetämä ryhmä järjesti vierailun työtuomioistuimeen sekä koulutus- ja keskustelutilaisuuden aiheesta ”Epäasiallinen kohtelu ja työsyryntä työsuhteen päättämistilanteissa”.

Kansliahenkilöstön koulutustyöryhmän tehtävänä on kansliahenkilökunnan koulutustarpeiden selvittäminen ja koulutusten suunnittelu yhteistyössä kansliapäällikön kanssa.

Keväällä 2018 järjestettiin prosessioikeutta ja oikeusapua koskeneet koulutustilaisuudet koko kansliahenkilöstölle. Kullekin osastolle järjestettiin oma Arjen tietosuoja -video-koulutus, jonka jälkeen jokainen suoritti siihen liittyvän testin. Syksyllä 2018 puolestaan järjestettiin kirjallista viestintää sekä uutta julkisuus- ja tietosuojalainsäädäntöä koskevat

koulutustilaisuudet. Koko henkilöstölle järjestettiin oman työn organisointia ja ajankäytön hallintaa koskeva koulutustilaisuus.

Kansliahenkilöstölle järjestettiin koulutusta myös pienryhmissä. Keväällä 2018 järjestettiin kanslia- ja lainkäyttöhenkilöstölle yhteinen ensiapukurssi ja syksyllä 2018 asiakaspalveluruotsin kurssi. Virastomestareille tilattiin turvatarkastuskoulutus. Kansliahenkilöstölle järjestettiin lisäksi RITU- ja Romeo-järjestelmien käyttöön perehdyttävää pienryhmäkoulutusta sekä muuta IT-koulutusta tarpeen mukaan.

Kansliahenkilöstöä osallistui kertomusvuonna oikeusministeriön järjestämiin koulutuksiin, kuten yleisten tuomioistuinten kansliahenkilökunnan peruskoulutukseen, kansainvälisiä videokuulemisia koskevaan koulutukseen, ICT-yhdysheikilöiden verkostotapaamiseen sekä AIPAn käyttöönottoon valmistaviin DigiAamuihin ja webinaareihin. Yksittäiset kansliahenkilöstön virkamiehet saivat mahdollisuuden osallistua ulkopuolisten tahojen järjestämiin maksullisiin koulutuksiin, jotka edistivät heidän osaamistaan virkatehtäviensä hoitamisessa. Tällaisia olivat asiakirjahallinnon ja arkistotoimen opintokokonaisuudet sekä hankintalakiin liittyvä koulutus.

Käräjäoikeuspainotteinen laatuhanke

Helsingin hovioikeuspiirissä toimii käräjäoikeuspainotteinen laatuhanke, joka julkaisee vuosittain lainkäyttöön liittyviä raportteja hovioikeuden internetsivuilla. Laatuhankkeissa on edustajia hovioikeudesta, hovioikeuspiirin käräjäoikeuksista, syyttäjälaitoksesta sekä oikeudenkäyntiavustajien piiristä.

Vuoden 2018 käräjäoikeuspainotteisessa laatuhankkeessa selvitettiin sellaisen riita-asian käsittelyä, jossa on kansainvälisiä liittymiä tai piirteitä. Työryhmä, johon kuului 13 jäsentä ja jossa oli tällä kertaa edustajia myös oikeusministeriöstä, laati raportin ”Kansainvälisyys riita- ja hakemusasioissa”. Laatuhanketyö esiteltiin Helsingin hovioikeuspiirin vuosittaisessa lainkäyttöpäivässä Kansallismuseon auditoriossa 16.3.2018. Tilaisuus on tarkoitettu kaikille hovioikeuspiirin yleisten tuomioistuinten tuomareille, esittelijöille ja käräjänotaareille.

Lainkäyttöpäivässä ilmoitettiin seuraavan laatuhankkeen aiheeksi rangaistuksen määrääminen huumausainerikoksissa. Työryhmässä on tällä kertaa edustajia myös Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuimista. Työryhmän on tarkoitus esitellä laatuhanketyö syksyllä 2019 järjestettävässä lainkäyttöpäivässä.

Yliopistopainotteinen laatuhanke

Helsingin hovioikeuspiirin yliopistopainotteisessa laatuhankkeessa on yhdessä Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan kanssa järjestetty vuodesta 2003 alkaen 21 kurssia. Yliopistopainotteisen laatuhankkeen kursseilla on ollut osallistujia muun muassa hovioikeudesta, käräjäoikeuksista, syyttäjälaitoksesta ja asianajajakunnasta. Suurimman osallistujaryhmän ovat perinteisesti muodostaneet hovioikeuden esittelijät. Osallistujia on tähän mennessä ollut yli 250. Laatuhankkeen kursseihin osallistumalla ja niihin kuuluvat kirjalliset työt artikkeleina julkaisemalla on mahdollista suorittaa ammatillinen oikeustieteen lisensiaatin tutkinto. Tutkinnon on tähän mennessä suorittanut 24 henkilöä.

Syksyllä 2016 ja keväällä 2017 pidetystä kurssista ”Valittuja kysymyksiä rikos- ja rikosprosessioikeudesta” syntynyt julkaisu ”Valittuja kysymyksiä rikos- ja rikosprosessioikeudesta I” ilmestyi keväällä 2018.

Syksyllä 2017 alkoi kurssi ”Valittuja kysymyksiä rikos- ja rikosprosessioikeudesta II”. Kurssin vastuuolettajina toimivat professori Raimo Lahti ja oikeusneuvos, OTT Pekka Koponen. Osanottajia oli 30, joista 23 oli hovioikeudesta. Lisäksi yksittäisille luennoille osallistui 14 henkilöä. Kurssin seminaarijakso oli talvella 2018. Kurssilla laadituista artikkeleista kootaan julkaisu, joka ilmestyy keväällä 2019. Julkaisussa on 10 artikkelia.

Syksyllä 2018 alkoi uusi kurssi ”Valittuja kysymyksiä rikos- ja rikosprosessioikeudesta III”. Kurssin vastuuolettajina toimivat edelleen professori Lahti ja oikeusneuvos Koponen. Kurssilla on 34 osallistujaa, joista 23 on hovioikeudesta. Syksyllä 2018 järjestetyille yksittäisille luennoille osallistui 22 henkilöä. Seminaarit toteutetaan tammi-helmikuussa 2019. Myös tästä kurssista tultaneen aikanaan laatimaan artikkelijulkaisu.

Yliopistollinen laatuhanke on vuodesta 2004 alkaen tuottanut yhteensä 15 julkaisua. Hovioikeus on työnantajana tukenut esittelijöiden ja jäsenten osallistumista yliopistollisen laatuhankkeen kursseille.

Tarkastustoiminta

Tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n mukaan 1 momentin mukaan hovioikeus valvoo tuomiopiirinsä käräjäoikeuksien toimintaa ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin havaitsemiensa epäkohtien poistamiseksi. Hovioikeuden työjärjestyksen mukaan hovioikeus valvoo hovioikeuspiiriin kuuluvien käräjäoikeuksien toimintaa suorittamalla käräjäoikeuksissa säännöllisesti tarkastuksia sekä ryhtymällä selvitystoimiin käräjäoikeuden toiminnasta tietoonsa saamien seikkojen vuoksi. Tarkastuksissa selvitetään erityisesti kä-

räjäoikeuden lainkäyttötyön järjestämistä, työn jakautumista, käsittelyaikoja, oikeusturvan toteutumista käräjäoikeuden toiminnassa, asiakaspalvelua sekä käräjäoikeuden toimintakykyä.

Kertomusvuoden aikana hovioikeus ei ole toimittanut käräjäoikeuksissa tarkastuksia. Tämä johtuu ennen muuta vuoden 2019 alusta voimaantulleesta käräjäoikeuksien verkostouudistuksesta. Tässä muutostilanteessa tarkastuksia ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena. Kertomusvuonna aloitettiin kuitenkin asiakirja-aineistoon perustuva tarkastus Helsingin käräjäoikeudessa, yhdistyneessä Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa ja yhdistyneessä Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudessa. Tarkastuksessa huomiota kiinnitetään juttujen ikärakenteeseen ja käsittelyaikoihin erityisesti niissä asioissa, jotka ovat olleet vireillä yli vuoden. Hovioikeus antaa tarkastuksen valmistuttua tarkastuskertomuksen tekemistään havainnoista ja johtopäätöksistä.

Hovioikeus antoi 29.1.2019 kertomuksen alioikeuksien valvonnassa vuonna 2018 havaitsemistaan seikoista valtioneuvoston oikeuskanslerille ja eduskunnan oikeusasiamiehelle. Kertomuksessa on käsitelty kahden käräjätuomarin menettelyä virassaan, hovioikeuden havaitsemia virheitä tai puutteita käräjäoikeuksien toiminnassa sekä toimenpiteitä, joihin hovioikeus on muuten tarkastustoiminnassaan ryhtynyt.

Henkilöstö ja hallinto

Henkilöstö ja henkilöstörakenne

Hovioikeuden vuoden 2018 henkilötyövuositoteutuma on noin 147. Henkilötyövuosissa mitattuna hovioikeudessa työskenteli kertomusvuonna 67,8 tuomaria (ml. asessorit), 29,4 esittelijää ja 48,8 muuhun henkilökuntaan kuuluvaa virkamiestä (ml. kaksi käräjänotaaria sekä neljä oikeustradenomiharjoittelijaa). Hovioikeudessa työskenteli lisäksi yksi palkkatuella työllistetty henkilö (1 htv).

Hovioikeudessa oli vuoden 2018 aikana määräaikaisessa virkasuhteessa tuomareita 11,3 henkilötyövuotta (joista budjettiviroilla 5,1 henkilötyövuotta), esittelijöitä 29,1 henkilötyövuotta ja muuta henkilökuntaa 11,2 henkilötyövuotta. Hovioikeuden vakinaisiin virkoihin nimittämistä koskevat luvut ilmenevät jäljempänä. Hovioikeudessa aloitti kertomusvuonna yhteensä 46 viraston ulkopuolelta palkattua henkilöä. Heistä 13 oli tuomareita (ml. 2 asessoria), 17 esittelijöitä (ml. 2 käräjänotaaria) ja 16 kansliahenkilöstöön kuuluvia virkamiehiä. Kaikki uudet esittelijät aloittivat määräaikaisissa virkasuhteissa. Hovioikeuden vakinaisista, vuoden alusta virkavapaalla olleista esittelijöistä 16 nimitettiin kertomusvuonna toiseen virkaan, joko hovioikeuteen tai toiseen tuomioistuimeen. Lisäksi 17 pääasiassa määräaikaisessa virkasuhteessa ollut esittelijä jäi kertomusvu-

den aikana virkavapaalle toisen tehtävän hoitamisen tai perhevapaan vuoksi. Kansliahenkilökunnasta 10 virkamiestä oli vuoden alusta taikka jäi vuoden aikana virkavapaalle. Kuusi kansliahenkilöstöön kuuluvaa virkamiestä irtisanoutui ja kolmelle myönnettiin ero eläkkeelle jäämisen johdosta. Kertomusvuonna eläkkeelle jäi viisi hovioikeuden jäsentä.

Talous

Hovioikeudelle osoitettiin vuodelle 2018 määrärahoja yhteensä noin 13 170 000 euroa. Näihin sisältyivät vuodelta 2017 säästyneet noin 511 000 euroa, jotka siirtyivät vuoden 2018 määrärahoihin, sekä elokuussa hovioikeudelle lisähenkilöstön (ma. hovioikeuden neuvoksia 1,1 htv) palkkaamista varten myönnetty lisämääräraha 86 000 euroa. Hovioikeus käytti vuoden 2018 aikana määrärahoja noin 13 070 000 euroa eli käyttämättä jäi noin 100 000 euroa. Tämä johtui lähinnä henkilöstövajeesta aiheutuneista säästöistä palkkakustannuksissa. Henkilöstövaje johtuu tuomarikunnan voimakkaasta eläköitymisestä, jonka johdosta esittelijöitä on siirtynyt määräaikaisiin käräjätuomarin tehtäviin. Myös hovioikeuden kansliahenkilökunnassa oli kertomusvuonna ollut vaihtuvuutta. Hovioikeus ei henkilöstövaihdosten ja hovioikeudessa käsiteltävien nimityksiasioiden määrän sekä rekrytointiin kuluvan ajan vuoksi heti kyennyt paikkaamaan syntynyttä henkilöstövajetta. Hovioikeus noudatti vuonna 2018 myös varovaista rekrytointipoliittikkaa, joka osaksi johtui tiedossa olevasta menokehysten laskusta.

Hovioikeuden toimintamenoista noin 75 prosenttia muodostui palkkakustannuksista, noin 20 prosenttia toimitilojen vuokrakustannuksista ja 5 prosenttia muista menoista.

Johtoryhmä

Hovioikeuden johtoryhmä on muissa kuin lainkäyttöasioissa keskeinen suunnittelu- ja valmisteluelin, joka toimii presidentin apuna. Johtoryhmään kuuluvat presidentti, osastojen johtajat sekä kansliapäällikkö. Myös vastaanottoyksikön vastuutuumari osallistuu kokouksiin. Johtoryhmässä käsiteltiin valmistelevasti kaikki hovioikeuden johtamista koskevat asiat, kuten lainkäytön ja koulutuksen järjestämiseen, nimityksiin, organisaatioon, työhyvinvointiin ja erilaisiin selvityksiin liittyviä kysymyksiä.

Johtoryhmän laajennettuun kokoonpanoon kuuluvat varsinaisten jäsenten lisäksi osaston johtajien sijaiset sekä eri henkilöstöryhmien valitsevat edustajat. Vuonna 2018 laajennetussa kokoonpanossa käsiteltiin vuoden 2019 resurssitarpeita, asessorien työohjelmaa, työpaikkaselvitystä, VMBaro-työtyytyväisyyskyselyn tuloksia ja osastokanslioiden toiminnan kehittämistä koskevan työryhmän raporttia.

Toimikunnat ja työryhmät

Hovioikeudessa toimii työjärjestyksen mukaan yhteistyökomitea, työsuojelutoimikunta, lainkäytön yhtenäisyyden seurantatoimikunta, käsikirjatoimikunta ja koulutustoimikunta sekä tuomarin ja hovioikeuden esittelijän määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitämistä samoin kuin hovioikeuden esittelijän vakinaiseen virkaan nimittämistä valmistelevat toimikunnat. Presidentin asettamia muita pysyväisluonteisia toimikuntia ja työryhmiä ovat turvallisuustyöryhmä, kansliahenkilöstön koulutustyöryhmä, lausuntovaliokunta, kirjastotoimikunta, työhyvinvointiryhmä ja hovioikeuden osastokanslioiden toiminnan kehittämistyöryhmä. Henkilöstöä hovioikeudessa edustavat henkilöstöryhmien asettamina jäsen-, esittelijä- ja kansliatoimikunnat.

Työsuojelu ja työhyvinvointi

Yleistä

Henkilökunnan työhyvinvointiin ja jaksamiseen kiinnitetään huomiota monin eri tavoin. Työhyvinvointiin liittyviä kysymyksiä käsitellään johtoryhmässä, osastokokouksissa ja kehityskeskusteluissa. Kehityskeskustelut käydään vuosittain koko henkilökunnan kanssa. Hovioikeudessa on kaikkia henkilöstöryhmiä edustava työsuojelutoimikunta ja työhyvinvointiryhmä.

Henkilökunnan fyysisestä ja henkisestä hyvinvoinnista pyritään huolehtimaan henkilökunnan käyttöön annettavilla liikunta- ja kulttuuriseteleillä, tukemalla henkilökunnan ruokailua ja tarjoamalla henkilökunnan käyttöön maksuttomat kahviautomaatit.

Sairauspoissaolojen määrä vuonna 2018 oli yhteensä 538 päivää. Luku on laskenut edellisestä vuodesta (759 päivää). Hovioikeudessa noudatetaan yhteistyössä työterveyshuollon kanssa varhaisen tuen toimintamallia (ns. VATU-malli) työkykyriskien varhaisesta puuttumisesta ja hallinnasta sekä työkyvyn ylläpidon tukemisesta. Hovioikeuden työterveyspalveluista vastaa Suomen Terveystalo Oyj.

Työsuojelutoimikunta

Hovioikeuden työsuojelutoimikunta kokoontui kuusi kertaa. Toimikunta käsitteli työterveyshuollon toimintasuunnitelmaa, työpaikkaselvityksen tuloksia ja riskien arviointia koskevaa mallia. Työpaikkaselvityksessä oli selvitetty erityisesti henkilökunnan psykososiaalista kuormitusta ja mahdollisia sisäilmaongelmia, joten toimikunta käsitteli myös sisäilmatutkimuksen tuloksia sekä toimenpiteitä psyykkisen ja muun fyysisen kuormituksen vähentämiseksi. Toimikunta käsitteli lisäksi ilmastointiin ja kosteusvaurioihin

liittyviä ongelmia ja niiden korjaamiseen liittyviä toimenpiteitä sekä työsuojelun toimitasuunnitelmaa.

Työhyvinvointiryhmä

Työhyvinvointiryhmä kokoontui kertomusvuonna kahdeksan kertaa. Työhyvinvointiryhmä laati vuonna 2018 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn ja käsitteli kyselyn tuloksia. Tämän lisäksi työhyvinvointiryhmässä käsiteltiin muun muassa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa ja aloitettiin suunnitelman päivittäminen. Ryhmä järjesti koko hovioikeuden henkilökunnan yhteisen virkistysiltapäivän Solvallassa 6.9.2018.

Yt-toiminta

Yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 7 §:n mukaisena yhteistoimintaelimenä toimii hovioikeudessa yhteistyökomitea. Yhteistyökomitea kokoontui vuoden aikana yhdeksän kertaa. Yhteistyökomiteassa käsiteltiin muun muassa vuoden 2019 budjettia, lainkäyttö- ja kansliahenkilökunnan koulutussuunnitelmia, mahdollista organisaatiomuutosta ja osastojen määrän vähentämistä, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioita sekä henkilöstösuunnitelmaa. Näiden lisäksi yhteistyökomiteassa käsiteltiin esimerkiksi asiakirjapohjien ajantasaistamista, jäsen- ja istuntotyön kehittämistä koskevien työryhmien asettamista ja työajan kohdentamista koskevia asioita.

Viestintä

Hovioikeus pyrkii kehittämään viestintää siten, että se vastaa avoimen tietoyhteiskunnan vaatimuksia. Viestinnän lähtökohtana on oma-aloitteinen ja aktiivinen tiedottaminen sekä laadukas asiakaspalvelu. Hovioikeuden ulkoisia internetsivuja pyritään jatkuvasti kehittämään asiakkaiden tarpeita paremmin palveleviksi.

Helsingin hovioikeus antoi kertomusvuonna 31 lainkäyttöasiaa koskevaa tiedotetta.

Sivutoimiluvat ja ilmoitus sivutoimesta saadusta tulosta

Hovioikeus myönsi vuonna 2018 hovioikeuden tuomareille ja esittelijöille 21 sivutoimilupaa. Niistä pääosa koski luennointi- tai muita koulutustehtäviä sekä erilaisten toimikuntien tai vastaavien toimielinten jäsenyyksiä.

Hovioikeuden johtoon vuonna 2018 kuuluneista hovioikeuden presidentti ja yksi hovioikeuden osaston johtaja (Timo Ojala) tekivät 31.5.2018 mennessä vuonna 2017 sivutoimistaan saamista tuloista tuomioistuinlain 9 luvun 7 §:n mukaisen ilmoituksen. Ilmoitus tehdään, kun sivutoimesta saadut tulot ovat vuoden aikana ylittäneet 10 000

euroa. Ilmoitus on annettava viimeistään tulon kertymistä seuraavan kalenterivuoden toukokuun loppuun mennessä. Ilmoitus on julkinen.

Sivutoimet, sidonnaisuudet ja tulotiedot merkitään sähköiseen valtakunnalliseen rekisteriin.

Nimitysmenettely

Hovioikeudessa käsiteltiin vuonna 2018 yhteensä 218 vakinaista tai määräaikaista virkaa/virkasuhdetta (mukaan lukien käräjäoikeuksien tuomarin virat) koskevaa nimitysasiasiaa. Hovioikeuden haettavaksi julistamiin virkoihin/virkasuhteisiin oli hakijoita yhteensä 404 (kutakin virkaa kohden laskettuna yhteensä 809).

Vakinaiset tuomarin virat

Hovioikeuden kokoonpano, johon kuuluvat presidentti ja osaston johtajat, antaa tuomarinvalintalautakunnalle lausunnon hovioikeuspiirin kärjätuomarin ja kärjäoikeuden laamannin sekä hovioikeudenneuvoksen vakinaista virkaa koskevassa nimitysmenettelyssä. Lausuntoja annettiin vuonna 2018 seuraavasti:

Hovioikeuden tuomarin virat

11 virkaa, 103 virkahakemusta ja 47 eri hakijaa, 5 aukijulistamista.

Hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien tuomarin virat

23 virkaa, 241 virkahakemusta ja 182 eri hakijaa, 20 aukijulistamista.

Määräaikaiset tuomarin virkasuhteet / tehtävät

Hovioikeus teki myös lukuisia nimityksiä hovioikeudenneuvoksen tai osaston johtajan määräaikaiseen virkasuhteeseen / tehtävään:

Määräaikaiset tuomarin virkasuhteet / tehtävät, jotka on julistettu haettavaksi

20 virkaa, 303 virkahakemusta ja 66 hakijaa, 5 aukijulistamista. Luvut sisältävät 4 tuomarin-koulutuslautakunnan haettavaksi julistamaa asessorin virkaa sekä yhden niiden lisäksi perustetun asessorin viran, joiden osalta hovioikeus laati esityksen korkeimmalle oikeudelle, joka teki nimityspäätöksen.

Määräaikaiset (alle 6 kk:n) tuomarin virkasuhteet, joita ei ole julistettu haettavaksi

16 määräaikaista virkasuhdetta.

Kielituomarin virat

Valtioneuvoston asetuksen 13.10.2016/866 mukaan Helsingin hovioikeudessa tuli olla neljä hovioikeudenneuvoksen virkaa, joihin kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuk-

sena on tuomioistuinlain (673/2016) 10 luvun 11 §:ssä tarkoitettu kielitaito. Hovioikeudessa työskenteli vuonna 2018 viisi hovioikeudenneuvosta, jotka täyttivät tämän kelpoisuusvaatimuksen.

Esittelijän virat

Vakinaisiin esittelijän virkoihin ei tehty nimityksiä vuonna 2018. Määräaikaisiin virkasuhteisiin nimitettiin yhteensä 19 uutta esittelijää. Avoimia hakemuksia saapui 47 kappaletta.

Kanslian virat

Hovioikeudessa tehtiin vuonna 2018 nimitys vakinaisiin notaarin Y 14- ja Y 11-virkoihin sekä kahteen lainkäyttösihteerin (Y 9) virkaan. Määräaikaisista kanslian virkasuhteista tehtiin 70 nimityspäätöstä, jotka koskivat yhteensä 79 virkasuhdetta.

Tuomarivalintalautakunta

Tuomarivalintalautakunnan jäsenenä toimii presidentti Mikko Könkkölä.

Lausuntotoiminta

Hovioikeus antoi vuonna 2018 lausunnot:

- hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta (HE 190/2017 vp) (7.3.2018)
- hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 200/2017 vp) (12.3.2018)
- ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksia koskevasta työryhmämietinnöstä (OM 1/61/2016) (10.4.2018)
- kansainvälisten parien varallisuussuhteita koskevien neuvoston asetusten kansallista sääntelyä koskevasta arviomuistiosta (OM 6/482/2006) (17.4.2018)
- hallituksen esityksestä eduskunnalle yksityistieläksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 147/2017 ja HE 11/2018) (25.4.2018)
- hallituksen esityksestä eduskunnalle liikesalaisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 49/2018 vp) (27.4.2018)
- valtioneuvoston kirjelmästä U 27/2018 vp eduskunnalle komission ehdotuksista vakavaraisuusasetuksen muuttamisesta järjestämättömiin vastuisiin liittyvien tappioiden kattamiseksi sekä direktiiviksi luotonhallinnoijista, luotonostajista ja vakuuksien realisoimisesta (järjestämättömien vastuiden kattaminen ja jälkimarkkinat) (28.5.2018)
- Euroopan parlamentin neuvoston asetuksen (EU) N:O 575/2013 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse järjestämättömiin vastuisiin liittyvien tappioiden kattamisen vähimmäisvaatimuksista sekä direktiiviksi luoton hallinnoijista, luoton ostajista ja vakuuksien realisoimisesta (31.5.2018)
- Tuomioistuinviraston perustamisesta (OM 20/021/2017) (14.6.2018)

- hallituksen esityksestä eduskunnalle rikoslain 2 c luvun 5 §:n muuttamisesta (VN/2402/2018) (28.6.2018)
- luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain muutostarpeista (OM 1/42/2017) (29.6.2018)
- massadigitoinnin jatkosuunnitteluprojektissa valmistellusta viranomaisohjeistuksesta (KA/13598/07.01.01.00/2018) (10.8.2018)
- luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle vankeuslain, tutkintavankeuslain, sakon täytäntöönpanosta annetun lain 37 §:n ja pakkokeinolain muuttamisesta (VN/855/2018) (27.8.2018)
- luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (VN/345/2018) (27.8.2018)
- luonnoksesta lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia koskevaksi hallituksen esitykseksi (VN/4346/2018) (21.9.2018)
- hallituksen esityksestä eduskunnalle rikoslain 6 luvun 10 §:n ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 120/2018 vp) (1.10.2018)
- perustuslakivaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle Tuomioistuinvirastoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 136/2018 vp) (10.10.2018)
- hallituksen esityksestä eduskunnalle kansainvälisten parien varallisuussuhteita koskevien neuvoston asetusten soveltamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 190/2018 vp) (18.10.2018)
- lakivaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle Tuomioistuinvirastoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 136/2018 vp) (22.10.2018)
- hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 212/2018 vp) (15.11.2018)

Hovioikeuden presidentti oli kuultavana eduskunnan perustuslakivaliokunnassa ja lakivaliokunnassa hallituksen esityksestä Tuomioistuinvirastoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 136/2018 vp) ja eduskunnan liikennevaliokunnassa hallituksen esityksestä yksityistelaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 147/2017 vp ja HE 11/2018 vp). Osaston johtaja, hovioikeudenneuvos Timo Ojala oli eduskunnan lakivaliokunnan kuultavana hallituksen esityksestä eduskunnalle liikesalaisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 49/2018 vp) sekä hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 212/2018 vp). Hovioikeudenneuvos Jussi Heiskanen oli eduskunnan lakivaliokunnan kuultavana hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta (HE 190/2018 vp) ja komission ehdotuksista vakavaraisuusasetuksen muuttamisesta järjestämättömiin vastuisiin liittyvien tappioiden kattamiseksi sekä direktiiviksi luotonhallinnoijista, luotonostajista

ja vakuuksien realisoimisesta (järjestämättömien vastuiden kattaminen ja jälkimarkkinat) (U 27/2018 vp). Hovioikeudenneuvos Jaakko Rautio oli eduskunnan lakivaliokunnassa kuultavana hallituksen esityksistä eduskunnalle laiksi tiedustelutoiminnan valvonnasta ja laiksi valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta (HE 199/2017 vp), siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi (HE 202/2017 vp) ja laiksi sotilastiedustelusta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 203/2017 vp).

Matkat, vierailut ja tapahtumat

Kertomusvuonna hovioikeudessa vieraili tuomareita Latviasta 20.9.2018, Kiinan Shanghaista 22.10.2018, European Judicial Training Networkin (EJTN) AIAKOS-vaihto-ohjelman kautta kuudesta Euroopan valtiosta (Ranska, Belgia, Alankomaat, Espanja, Bulgaria ja Romania) 5.–9.11.2018 ja Etelä-Koreasta 4.12.2018. Lisäksi hovioikeudessa vierailivat EJTN Themis-kilpailun vuoden 2017 voittajajoukkue Ranskasta, Tapiolan ja Pohjois-Tapiolan lukion ja Helsingin normaalilyseon opiskelijaryhmät sekä Satakunnan Maallikkotuomarit ry.

Hovioikeus järjesti hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien laamanneille ja hallintojohtajille päällikkökokouksen 31.10.2018, minkä lisäksi hovioikeudessa vieraili delegaatio Valtakunnansyyttäjänvirastosta ja syyttäjälaitoksesta 16.11.2018.

Hovioikeus järjesti 8.5.2018 oikeustieteen opiskelijoille tilaisuuden, jossa hovioikeuden esittelijät, hovioikeudenneuvokset ja oikeustieteen opiskelijat kertoivat työstään hovioikeudessa sekä asessorit uudesta tuomarinkoulutusjärjestelmästä. Opiskelijat pääsivät myös tutustumaan hovioikeuden tiloihin.

Hovioikeuden asessorit Silja Leino, Kristian Sjöblom ja Karri Tolttila osallistuivat Barcelonassa järjestettyyn EJTN Themis-kilpailuun keväällä 2018.

Hovioikeuden virkistyspäivä pidettiin 6.9.2018 ja pikkujoulut 14.12.2018. Hovioikeudesta osallistui EJTN:n tuomari- ja syyttävävaihtoon yksi hovioikeudenneuvos ja yksi hovioikeuden esittelijä. EJTN:n AIAKOS-vaihto-ohjelman kautta tuomarivaihtoon osallistui kaksi hovioikeuden esittelijää.

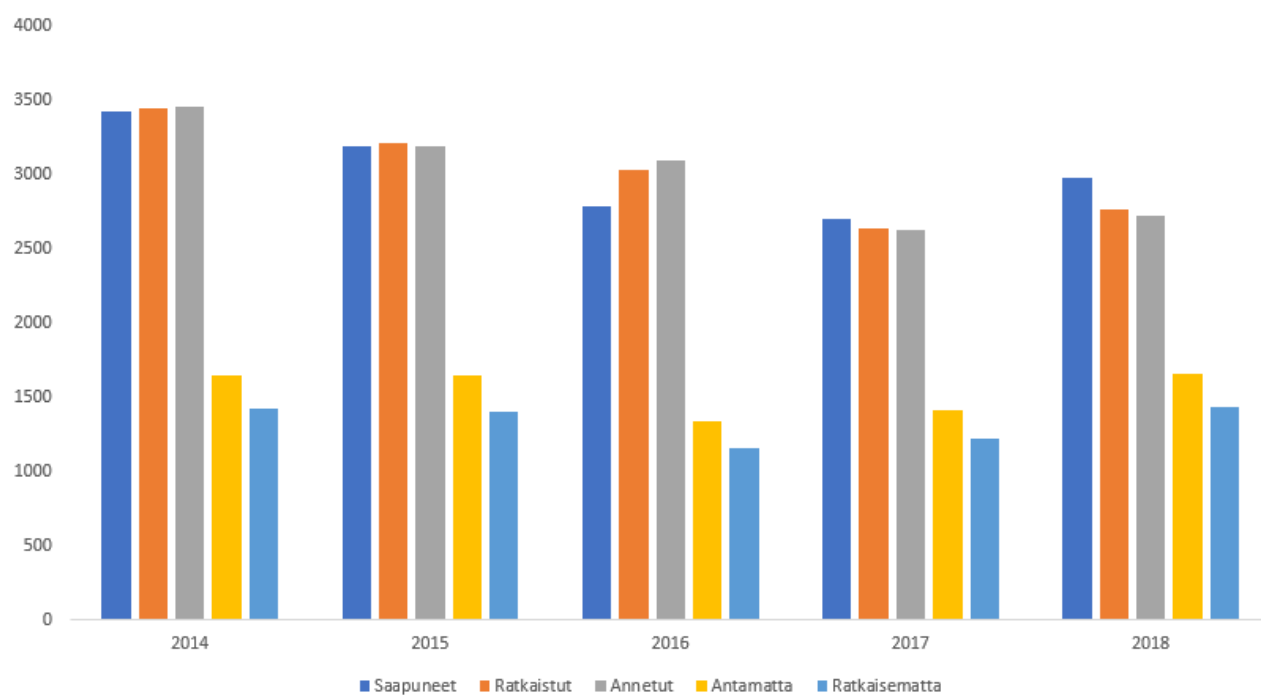
Hovioikeudenneuvos Heli Sankari osallistui Haagin vuoden 1980 lapsikaappausyleissopimusta ja vuoden 1996 lastensuojeluyleissopimusta käsittelevään vuosittain järjestettävään Pohjoismaiseen kokoukseen Reykjavikissa 1.–2.11.2018. Osallistujat olivat keskusviranomaisena toimivien ministeriöiden edustajia ja tuomareita. Kokouksessa keskusteltiin sopimusten alaan liittyvistä lainsäädännöllisistä ja organisatorisista kysymyksistä Pohjoismaissa, sopimusten soveltamiseen liittyvistä ongelmatilanteista ja yleisesti yhteistyöstä valtioiden välillä.

Hovioikeuden presidentti osallistui toukokuussa 2018 Ateenassa järjestettyyn IEEI (International Exchange of Experience on International Law) vuosittaiseen kollokviumiin. Presidentti osallistui kesäkuussa 2018 Berliinissä järjestettyyn Saksan vanhimman tuomioistuimen, Berliinin Kammergerichtin, 550-vuotisjuhlatilaisuuteen.

Liite 1

Helsingin hovioikeuden tilastoja vuosilta 2014–2018

Vuosi	Saapuneet	Ratkaistut	Annetut	Antamatta	Ratkaisematta
2014	3418	3446	3453	1648	1423
2015	3186	3208	3192	1640	1395
2016	2781	3028	3089	1334	1159
2017	2703	2636	2629	1407	1214
2018	2978	2759	2724	1660	1428

Liite 2

Helsingin hovioikeuden työjärjestyksen mukainen organisaatiokaavio

